

Jono Inkeno 100-ųjų gimimo metinių paminėjimas Klaipėdos ev. baptistų bendruomenėje ir Liepojos baptistų Povilo bendruomenėje, Latvijoje

Šiais metais rugsėjo 5d. Jonui Inkenui – Lietuvos ir Latvijos baptistų bendruomenių darbuotojui – pastoriumi, teologinių kursų dėstytojui, knygų vertėjui, – būtų sukakę 100 metų. Viešpats pašaukė jį pas save daug anksčiau, prieš 22 metus, 1983 m. spalio 10 d.

Paminėjome šią 100 metų sukaktį Klaipėdos bendruomenėje pirmąjį rugsėjo sekmadienį, giedodami pamaldose Jono Inkeno verstas giesmes, prisimindami jo gyvenimo svarbiausias datas, kurias noriu trumpai pateikti:

Gimęs 1905 m. rugsėjo 5 d.

1920 m. pakrikštytas Lielzavės baptistų bendruomenėje, Latvijoje.

1925 – 1929 m. mokėsi Latvijos baptistų seminarijoje Rygoje, 1929 – 1932 m. Niutono Teologijos institute JAV. Grįžęs iš JAV gyveno Šiauliuose. Darbavosi Šiaurės Lietuvos baptistų bendruomenėse (Joniškyje, Mažeikiuose, Skuode, Ylakiuose, Telšiuose).

1936 m. birželio 24 d. susituokė su Marija Variakojoyte.

1940 m. pavasarį, mirus tėvui, persikėlė su šeima gyventi į Biržų apskrities Dreiviškių kaimą.

1951 m. spalio 2d. su žmona ir trimis dukromis ištremtas į Sibirą, Tomsko sritį.

1958 m. rugpjūtį grįžo iš tremties be teisės gyventi Lietuvoje.

1959 – 1978 m. gyveno Latvijoje.

Klaipėdos bendruomenėje suskaičiavau 27 žmones, kurie dar prisimena penkeris kartu praleistus metus, kai Jonas Inkenas su žmona Marija ir dukra Rūta 1978 m. lapkričio mėn. sugrižo iš Latvijos, iš Liepojos, kur baptistų Povilo bendruomenėje 12 metų tarnavo kaip pastorius.

Povilo bendruomenė Liepojoje nepamiršo savo ilgamečio pastoriaus ir pakvietė mus – jo šeimą – kartu su padėka Dievui prisiminti tuos tolimus metus. Rugsėjo 18-ąją mūsų Sąjungos misionierius Henrikas Žukauskas nuvežė mus – dukras Rūtą, Onutę ir Nijolę su vyru Albertu – į Liepoją, kur šeštą valandą vakare baptistų Povilo bažnyčioje susirinko nemažas būrys tų, kurie kadaise kartu darbavosi su savo mylimu ir gerbiamu pastoriumi. Salėje buvo stendas su fotografijomis ir bažnyčios mėnesinis laikraštėlis su Jono Inkeno biografija tiems, kas jo nepažinojo.

Po bendruomenės pastoriaus žodžio, giesmių, bendros maldos ir pastoriaus Alberto Latužio pamokslo Lidija Tervitė, jau taip pat iškeliavusio Latvijos baptistų vyskupo Janio Tervito žmona, trumpai papasakojo Jono Inkeno biografiją ir savo prisiminimus iš tų laikų, kai mūsų šeimos labai artimai bendravo. Lidija Tervitė prisiminė, kad daugelis buvo pastebėję, jog pastorius niekada nesiskųsdavo, kad jam sunku prižiūrėti savo sergančią žmoną. Kartą Janis Tervitas asmeniškame pokalbyje paprašė Jono Inkeno atvirai pasakyti, ar jam tikrai nesunku, ir gavo atvirą ir nuoširdų atsakymą: „Bet juk aš ją myliu!“

Tada prisiminimais dalijomės mes, dukros. Aš prisiminiau, kad tais laikais, kai buvo uždrausta mokyti vaikus bažnyčioje, kai buvo įvairių kitokių suvaržymų, ypač jaunimui, Povilo bendruomenėje buvo sekmadieninė mokykla vaikams, o per valstybines šventes – kovo 8-ąją ar gegužės 1-ąją – Povilo bažnyčioje vykdavo paauglių ir jaunimo susibūrimai iš daugelio Kurzemės – vakarinės Latvijos dalies – bendruomenių. Jų šūkis buvo „Jaunystė – Kristui!“. Tuose sambūriuose yra dalyvavę ir klaipėdiečiai. Aišku, tėvai labai norėjo, kad vaikai ir paaugliai būtų mokomi, tačiau visiškai tyliai to padaryti nepavykdavo, o atsakyti reikėjo pastoriumi, kurį ir iškviisdavo į tam tikrą įstaigą aiškintis. Kai kartą tėčiui buvo pasakyta, kad gali sulaukti blogų pasekmių, jis pasakė: „Na, blogiau negu Sibiras, gal nebus“. Ir tas darbas davė savo vaisių visur, kur tikintieji išdrįso labiau klausyti Dievo negu žmonių, nes daug to meto vaikų ir paauglių iš Povilo bendruomenės dabar dirba Dievo karalystės darbu labai atsakingose pareigose.

Nijolė perdavė susirinkusiems mūsų mamos sveikinimus. Visi džiaugėsi, kad mama, sulaukusi beveik 99 metų dar gerai viską prisimena ir gali bendrauti. Nijolė papasakojo, kad tėtis

visada pasitikėjo, jog Dievas sutvarkys tai, ko mes, kad ir kaip norėtume, negalime padaryti, ir padarys tai, kas mums geriausia, kai ateis laikas. Kai 1958 m. Nijolė Sibire baigė septynmetę, ji labai norėjo mokytis toliau, bet būtų reikėję važiuoti į rajono centrą už 150 km, o namie buvo serganti mama, Onutė buvo jau Lietuvoje, o aš dar mokiausi Tomske. Kai Nijolė ragino tėtį eiti prašytis pas komendantą, kad juos perkeltų gyventi į rajono centrą, tėtis pasakė, kad nereikia laužtis į uždarytas duris. Kai ateis laikas, Dievas atvers kelią. Dar tą pačią vasarą tremtiniai buvo paleisti ir galėjo važiuoti, kur nori, tik ne ten, iš kur buvo išstremti, bet mūsų šeima vis tiek grįžo į Vilnių, pas tėčio seserį, ir Nijolė metus mokėsi vidurinėje mokykloje Vilniuje, nors po to ir reikėjo išvykti į Latviją.

Onutė prisiminė, kad tėtis mokė dirbti taip, kad padarytum, kaip gali geriausiai, ir tavo darbo po to nereikėtų kitam taisyti ar daryti iš naujo. To principo ji laikėsi visose savo darbovietėse. Po to buvo dar daug prisiminimų, labai nuoširdžių, ir nubraukiant ašarą, ir su humoru, ir netikėtų. Per tuos 12 metų Liepojoje pastorius Jonas Inkenas buvo paskatinęs keletą jaunų ir vyresnių bendruomenės narių mokytis ir pradėti Evangelijos skelbėjo darbą kitose aplinkinėse bendruomenėse. Ketvertas jų buvo atvykę į tą prisiminimų vakarą.

Aivaras Škiuburas, ilgametis Talsų baptistų bendruomenės pastorius, prisiminė savo sutuoktuves, po kurių buvęs iškvieistas į atitinkamą įstaigą ir paklaustas, ar tikrai tuokėsi bažnyčioje ir kiek sumokėjo pastoriumi. Tegalėjo atsakyti, kad tuokėsi tai tikrai, bet nieko nesumokėjo, tuo ir nuramindamas valdininkus. Po to pasisakė ir daugiau prisiminusių, kad juos tuokė Jonas Inkenas. Aivaras prisiminė, kaip bendruomenė išlydėjo jį su žmona dirbti į kitą Latvijos pakraštį nedidelio miestelio baptistų bendruomenėje ir kaip juos pradžiugino savo apsilankymu pastorius su dukra Rūta.

Artūras Škiuburas, pats vėliau buvęs Povilo bendruomenės pastorius, pasakojo, kaip su nepasitikėjimu laukė atvykstant nepažįstamo naujo pastoriaus, apie kurį žinojo tik tiek, kad šis dirbęs Rygoje Golgotos baptistų bažnyčios kiemsargiu. Tuo metu, prieš atvykstant į Liepoją, mes tikrai gyvenom pusę metų Rygoje ir ką tik išėjęs į pensiją mūsų tėtis Golgotos baptistų bažnyčioje valė pamaldų salę ir tualetus, šlavė gatvę prie bažnyčios, žiemą kasė sniegą ir kūreno krosnis per naktį prieš sekmadienio pamaldas, o kartais, reikalui esant, pavaduodavo pastorių E. Strėlį arba, kai būdavo svečių iš užsienio, vertė jų pamokslus iš anglų kalbos. Dirbti pastoriumi jam tada valdžia dar neleido, ir kai Povilo bendruomenė nusprendė jį pasikviesti, bendruomenei teko gana ilgai su malda ir pasninku laukti Dievo atsakymo į savo prašymą.

Dabar jau pensijoje esantis pastorius Herbertas Ašmis prisiminė, kaip mums atvykus pirmą kartą padėjo užnešti mūsų mamą invalido vežimėlyje į antrą aukštą, o nešti buvo labai nepatogu ir nešant mamai užgavo kojas. Jis buvo tekintojas ir sugalvojo, kaip padaryti vežimėliui specialias iš priekio uždedamas rankenas, kad būtų patogiau nešti. Tos rankenos tarnavo visą laiką ir čia, Klaipėdoje, kol tik mama dar galėjo važiuoti į bažnyčią. Pats Herbertas buvo ypač dėkingas už padėtinimą mokytis ir pradėti dirbti kaimyninėje kaimo bendruomenėje pamokslininku, nes nebuvo baigęs mokslų ir, kaip pats sakė, mokėjo dirbti tik su metalu. Jo žmonai teko išmokti groti fisharmonija, kad galėtų padėti vyrui jo darbe, o taip pat mokytį vaikus sekmadienio mokykloje. Jie abu daug ir vaisingai darbavosi net keliose bendruomenėse, tarp jų keletą metų ir Ylakių baptistų bendruomenėje.

Dar prieš mums atvykstant į Liepoją, tėvelio sesuo Dorotėja Inkenaitė, buvo pakviesta mokytį visą būrį jaunimo (10 žmonių) anglų kalbos. Pamokos vykdavo Tervitų, su kuriais teta labai susidraugavo, namuose, o ją nuo to laiko Povilo bendruomenėje visi vadino „mokytoja“ (latviškai „Skolotaja“), tai visiems tapo lyg tikruoju jos vardu. Teta Dorotėja mirė anksti, sulaukusi vos 67 metų, po sunkios ligos (atsisakė inkstai) pas mus Liepojoje. Ten ji ir palaidota Lyvų kapinėse šalia savo draugės ir sesers Kristuje Helmos Tervitės, o dabar ir šalia geriausio savo mokinio Janio Tervito (1936 – 2002). Nuo Dorotėjos Inkenaitės mirties 1975 09 14 šįmet suėjo 30 metų. Ji dažnai atvažiuodavo iš Biržų, kur gyveno, į Liepoją aplankyti mūsų šeimos bei savo draugų ir daug padėjo Latvijos bendruomenėms versdama giesmes iš anglų, rusų ar vokiečių kalbų, o vertėjaudama iš užsienio atvykusiems svečiams, kuriuos tada įleisdavo tik į Rygą. Tačiau daugiausia jos verstų

giesmių ir eilėraščių turime lietuviškai. Ji ir pati rašė eiles, yra išvertusi ir keletą knygų, daugiausia dvasinio turinio, iš kurių žymiausia Johno Bunyano „Piligrimo kelionė“.

Anglų kalbos kursus lankė ir vėliau tapęs pastoriumi Gunaras Lemaikis, kuriam turbūt dažniausiai tekdavo padėti nunešti ir užnešti mūsų mamą į antrą aukštą bažnyčios priestate, kur tada buvo įrengtas butas pastoriumi. Jis dirbo autobuso vairuotoju, o dispečerinė buvo visai šalia bažnyčios, tai tėtis vasaros šiokiadieniais, kai norėdavo nuvežti mamą į pajūrį, nuedavo ir pasikviesdavo Gunarą į pagalbą.

Jis taip pat su dėkingumu prisiminė paraginimą ir padrašinimą pradėti mokytis „Lekcijų kursuose“, kaip buvo pavadinti pirmieji (nelegalūs) kursai jauniems bendruomenių nariams, norintiems lavintis Dievo darbe. Tie kursai vyko vieną žiemą mūsų bute Liepojoje, o dėstytojais buvo vyresnio amžiaus pastoriai, dar tarpukaryje baigę Baptistų teologijos seminariją Rygoje. Jonas Inkenas dėstė teologiją. Lidija Tervitė prisiminė, kad kursų studentai, leisdavę sau geranoriškai pajuokauti iš kai kurių dėstytojų ar patriukšmauti per užsiėmimus, niekada to nedarė per savo pastoriaus paskaitas. Vėliau, kai Rygoje buvo suorganizuoti platesnio masto kursai, pavadinti „Pamokslavimo paskaitomis“, Jonas Inkenas juose dėstė Jono evangelijos egzegezę, bet tai buvo jau grįžus gyventi į Klaipėdą.

Buvo dar vienas netikėtas prisiminimas, apie tai, ko ir mes šeimoje nežinojome. Tą vakarą buvo pakviestas vienas Liepojos ligoninės gydytojas, ne bendruomenės narys, kuris papasakojo apie laikotarpį, kai mūsų tėtis dirbo Rygoje, Juglos lentpjūvėje (1959-65m.). Darbas buvo nelengvas, nelabai gerai apmokamas, todėl darbininkų trūko, ir ten ateidavo uždarbianti studentai, tarp jų ir iš medicinos instituto. Darbininkų buvo visokių: grįžusių iš kalėjimo, išvytų iš kitur už gėrimą, grubių, netašytų, nelabai moka dirbti, bet gerai moka keiktis. Tėtis buvo brigadininkas, ir studentai greit pastebėjo, kad jam pasirodžius keikimai ir bjaurios kalbos kažkaip pritildavo – panašu, kad brigadininką gerbė. Studentai sužinojo, kad jis esąs kažkoks kunigas, lietuvis. Baigęs institutą, tas medicinos studentas buvo paskirtas dirbti į Liepoją ir vieną kartą gatvėje sutiko savo buvusį brigadininką. Tada sužinojo, kas jis toks, o savo išpūdžių iš darbo su juo lentpjūvėje, nepamiršo iki šiol.

Jonas Inkenas mokė pavyzdžiu. Buvo prisiminta, kad jis nebuvo oratorius, o jo pamokslų reikėjo klausytis atidžiai, nes mintis būdavo gili, nors išsakyta ir paprastais žodžiais. Buvo kalbama, kad jis gyvena taip, kaip tiki. Pasakojo, kad bendruomenės tarybos posėdžiuose jis paprastai mažai kalbėdavo. Jei viskas vykdavo sklandžiai, pastorius tik pasimelsdavo. Tačiau jei nesisekdavo pasiekti sutarimo, visi atsigrėždavo į pastorių – ką jis pasakys. O jis mokėjo nuraminti įsikarščiavusius ir padėti surasti išeitį.

Po pamaldų dar atsigerėme arbatos jaukioje kavinukėje bažnyčios pusrūsyje, kur toliau dalijomės prisiminimais. O namo grįžome su didžiule puokšte nuostabių kardelių mūsų mamai ir su geriausiais sveikinimais bei linkėjimais mūsų bendruomenei Klaipėdoje.

Apie prisiminimų vakarą savo išpūdžiais dalijosi Rūta Inkenaitė, Klaipėdos EBB